

Sygn. akt XI Ns 390/16

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2017 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu XI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSR Joanna Grzempka

P. A. P.

Po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 lutego 2017 r. w T..

sprawy z wniosku

M. Z.

z udziałem

D. Z. (1)

o stwierdzenie nabycia spadku po: R. Z.

postanawia

I. stwierdzić, że spadek po R. Z. zmarłym dnia 14 czerwca 2015 r. w T. mającym ostatnie zwykłe miejsce pobytu w T. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 18 listopada 1996 r. otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w Toruniu w dnia 23 czerwca 2016 r. nabyła wprost matka D. Z. (1) w całości;

II. nakazać pobrać od M. Z. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Toruniu kwotę 299,42 zł (dwieście dziewięćdziesiąt dziewięć złotych czterdzieści dwa grosze) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa;

III. ustalić iż każdy uczestnik postępowania ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Sygn. akt XI Ns 390/16

UZASADNIENIE

Wnioskodawca M. Z. złożył wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po bracie R. Z., zmarłym w dniu 14 czerwca 2015 r., na podstawie ustawy.

Uczestniczka D. Z. (1) wniosła o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie testamentu notarialnego z dnia 18 listopada 1996 r. w całości przez nią.

Sąd ustalił, co następuje.

R. Z. zmarł dnia 14 czerwca 2015 r. w T., ostatnio stale zamieszkiwał w T..

Nie miał małżonka ani zstępnych.

Jego ojciec Z. Z. (1) zmarł w dniu 17 sierpnia 2009 r.

Jego matka to uczestniczka D. Z. (1)

Spadkodawca pozostawił jednego brata – wnioskodawcę M. Z..

Spadkodawca w dniu 18 listopada 1996 r. w mieszkaniu przy ul. (...) w T., przed notariuszem J. C. (1) sporządził testament rep. A 5705/19956, w którym powołał do całości spadku swoich rodziców Z. E. i D. Z. (2) małżonków Z..

dowody: akt zgonu R. Z. k. 3, akt urodzenia M. Z. k. 4, akt zgonu Z. Z. (1) k. 16, akt małżeństwa Z. i D. Zielinski k. 17, testament z dnia 18 listopada 1996 r. k. 28, zapewnienie spadkowe złożone na rozprawie w dniu 5 maja 2016 r. k. 34

Notariusz sporządzająca testament nie miała wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu.

dowód: zeznania świadka J. C. na rozprawie w dniu 23 czerwca 2016 r. k. 84v

Podpis pod testamentem został nakreślony przez R. Z..

dowód: opinia biegłego z zakresu badania pisma k. 258-269

W dniu 22 sierpnia 2009 r. spadkodawca podpisał testament własnoręczny, w którym do spadku powołał matkę D. Z. (1). Testament ten został sporządzony pismem innej osoby, spadkodawca złożył na nim swój podpis.

dowód: testament z 22 sierpnia 2009 r. k. 81

Spadkodawca chorował na epilepsję, był hospitalizowany z rozpoznaniem m.in. epilepsji i zaburzeń psychoorganicznych, leczył się w (...) od 1972 r., pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy.

dowód: orzeczenie komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia k. 68-69, dokumentacja ZUS k. 78, dokumentacja z Wojewódzkiego Szpitala (...) w T. k. 113-256

Sąd zważył, co następuje.

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie aktów stanu cywilnego, zapewnienia spadkowego testamentów, opinii biegłego i zeznań świadka.

Akty stanu cywilnego jako dokumenty urzędowe stanowią dowód tego co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 § 1 k.p.c.).

Zapewnienie spadkowe nie budziło zastrzeżeń Sądu poza kwestią testamentów spadkodawcy, o których wnioskodawca nie wiedział.

Zeznania świadka były wiarygodne, jakkolwiek nie wniosły wiele do sprawy, gdyż z uwagi na upływ czasu świadek nie potrafiła odtworzyć okoliczności sporządzenia testamentu.

Opinia biegłego z dziedziny badania pisma potwierdziła, że podpis na testamencie notarialnym pochodzi od spadkodawcy. Sąd uznał tę opinię za miarodajny dowód w sprawie, ponieważ była jasna i jednoznaczna oraz została sporządzona przez biegłego o odpowiedniej wiedzy i dużym doświadczeniu zawodowym oraz nie była kwestionowana przez strony.

Nie ma wątpliwości co do tego, że testament spadkodawcy z dnia 22 sierpnia 2009 r. był nieważny. W myśl bowiem art. 949 § 1 k.c. spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Tymczasem testament z dnia 22 sierpnia 2009 r. został jedynie podpisany przez spadkodawcę, a więc w myśl art. 958 k.c. jest nieważny.

W rachubę wchodzi więc testament notarialny z dnia 18 listopada 1996 r.

Wobec cofnięcia zarzutów do ważności testamentu notarialnego, dotyczących świadomości testowania w kontekście zdrowia psychicznego spadkodawcy, Sąd mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy uznał, że bezprzedmiotowe jest prowadzenie w tym kierunku postępowania dowodowego z urzędu.

W myśl art. 945 § 1 k.c. testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony:

- 1) w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli;
- 2) pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści;
- 3) pod wpływem groźby.

Bezwzględna nieważność wynikająca z przyczyn wymienionych w punkcie 1 sąd bierze pod uwagę z urzędu. Zgodnie z utrwalonym poglądem choroba psychiczna nieubezwłasnowolnionego spadkodawcy, czy też przebywanie na leczeniu w szpitalu psychiatrycznym nie są same przez się przesłankami wystarczającymi do uznania testamentu sporządzonego w tym czasie za nieważny. Istotne jest bowiem ustalenie stanu psychicznego testatora w chwili podejmowania decyzji i wyrażania woli. Chodzi więc o ustalenie, czy w chwili sporządzania testamentu stan zdrowia spadkodawcy pozwalał mu na świadome, z rozeznaniem, dokonanie tej czynności.

W tym miejscu należy przytoczyć pogląd, iż osoby urzędowe, upoważnione ustawowo do sporządzania dokumentu zawierającego rozrządzenia testatora na wypadek śmierci, mogą – w granicach swoich możliwości, bezpośredniego kontaktu z dokonującym czynności – oceniać poczytalność osoby składającej oświadczenie ostatniej woli. Choć ich ocena nie jest wiążąca dla sądu badającego ważność testamentu w kontekście wady ujętej art. 945 § 1 pkt 1 k.c., to jednak może stanowić istotny dowód w sprawie. Wartość tego dowodu polega na tym, że składający zeznania jest osobą godną zaufania jako osoba postronna i urzędowa, ale zeznania tego świadka podlegają ogólnym zasadom co do ich oceny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 1982 r., III CRN 159/82, OSN 1983, Nr 4, poz. 57). Trzeba też zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 86 Prawa o notariacie, notariuszowi nie wolno dokonywać czynności notarialnej, jeżeli powęźmie wątpliwość, czy strona czynności notarialnej ma zdolność do czynności prawnych.

Składająca zeznania notariusz J. C. nie miała wątpliwości co do poczytalności spadkodawcy i jego zdolności do sporządzenia testamentu.

Wobec stanowisk stron, a także biorąc pod uwagę, że testament z 1996 r. został sporządzony przed notariuszem oraz fakt, że w dokumentacji lekarskiej brak jakichkolwiek danych obejmujących chociażby przybliżony czas sporządzenia testamentu (najbliższe wpisy 05.1996, następnie 02.1998), Sąd uznał, że żadne przesłanki nie dają asumptu do podważania ważności testamentu. Również wnioskodawca, zastępowany przez kwalifikowanego pełnomocnika, nie przedstawił dowodów na okoliczność stanu zdrowia spadkodawcy w listopadzie 1996 r.

W myśl art. 926 § 1 k.c. Powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu.

Zgodnie z art. 965 k.c. Jeżeli spadkodawca powołał kilku spadkobierców testamentowych, a jeden z nich nie chce lub nie może być spadkobiercą, przeznaczony dla niego udział, w braku odmiennej woli spadkodawcy, przypada pozostałym spadkobiercom testamentowym w stosunku do przypadających im udziałów (przyrost).

W świetle ustalonych okoliczności faktycznych i na podstawie tego przepisu należało uznać, że spadek nabył jedyny spadkobierca żyjący w chwili otwarcia spadku tj. uczestniczka D. Z. (1) w całości, wprost, z uwagi na brak odmiennego oświadczenia spadkowego.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 520 § 1 k.p.c. W niniejszej sprawie nie występowała opozycja interesów stron, gdyż obie strony miały interes w rozstrzygnięciu sprawy o stwierdzeniu nabycia spadku, czego wyrazem był chociażby brak zgody uczestniczki na cofnięcie wniosku (k. 339).

O nieuiszczonych kosztach sądowych obejmujących wydatki na opinię biegłego i na dokumentację lekarską orzeczone zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 623)